

פרי קודש היולאים

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' הילל יהואל
ב"ר אליעזר פולק ז"ל
נין לרבינו הגה"ק זצ"ל
נלב"ע י"ב חשון תשע"ב
תנצב"ה

פר' וירא תשפ"ג

בס"ד, גליון מס' 36

מתורתו ומורשתו של רבינו הגה"ק הילל זצ"ל
אברק"ק סאסרעגען זי"ע

פר' וירא

על די שהאדם מקדש את הענינים הגשמיים הוא מתעלה יותר מהמלאכים

וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו וגו' ויאמרו פן תעשה פאשר דברת

(בראשית י"ח ב'-ה')

הם אמצעים להתעלות ולהתקרב לשכינה, ועל כן הם מתעלים יותר מן המלאכים!

והנה האכילה והשתי' של אברהם אבינו היו כולן עבודת ד', שהי' מכניס אורחים ומאכילם ומשקם ולבסוף באמצעות זאת מקרבם לאמונת היחוד. ולכן בתחילה נאמר "נצבים עליו" - בלשון נקי' כלפי המלאכים שהם למעלה מהאדם, אך אחרי שהבינו את עבודת האכילה והמדרגה הגבוהה שאפשר להשיג באמצעותה, נאמר "והוא עומד עליהם", כי על ידי האכילה והשתי' מתעלה יותר מהם.

וזהו שאמרו "כן תעשה כאשר דברת" ובמדרש "אנו אין לנו אכילה", שנגיע באמצעותה למדרגה זו, רק אתה. (ח"א עמ' מ"א, מ"ג)

פירש רש"י "נצבים עליו, לפניו. אבל לשון נקי' היא כלפי המלאכים". ובמדרש (בראשית רבה מ"ח י"א) "כן תעשה, אמרו אנו אין לפנינו אכילה ושתי' אבל אתה שיש לפניך אכילה ושתי' כן תעשה לעצמך".

יש לדקדק אם אכן לשון נקי' הוא לומר כלפי המלאכים "נצבים עליו" מפני שהם גבוהים מן האדם, למה בהמשך אמר הכתוב "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו" (בראשית י"ח ח').

ונראה לפרש דהמלאכים הם רוחניים המובדלים מן הגשמיות לגמרי ואין להם לא אכילה ולא שתי' מה שאין כן האדם הגשמי קרוץ מחומר. אך הצדיקים שמעלים הכל לקדושה, אדרבה האכילה והשתי'

הברכה מצויה בתוך ביתו של אדם בשביל אשתו

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ אֶשְׁתָּף וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל

(בראשית י"ח ט')

והשיב אברהם "הנה באהל", ראו את ברכת ד' השורה באוהל, ותבינו שצדקת היא כמו שאמרו חז"ל (בבא מציעא ג"ט ע"א) "אין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו".

(ח"א עמ' מ"ג, ח"ב עמ' כ"ו)

כשראו המלאכים את גודל הכנסת האורחים של אברהם אבינו ע"ה ששחט לפניהם ג' בהמות וכו', שאלו "איה שרה אשתך" כלומר האם מרוצה היא בכך ומסכימה עם צדקת פזרונו למצווה זו והרי אשה צרה עיני' באורחים וכו' (בבא מציעא פ"ז ע"א).

מעלת שרה אמונו ע"ה

פַּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שָׁמַע בְּקִלָּהּ

(בראשית כ"א י"ב)

ונראה לי לבאר דהנה אמרו חז"ל "אין קורין אבות אלא לשלשה" (ברכות ט"ז ע"ב ומקורו במסכת שמחות פרק א' הל' י"ב), ולכאורה קשה שהלא אמרו חז"ל² "אין לך דור שלא יהיו בו כאברהם יצחק ויעקב", ולמה אם כן רק הם נקראו אבות. אלא שהם היו שלמים בתכלית השלימות בכל מדה נכונה, ובדורות הבאים נתמעטה והלכה השלימות עד שאצל השבטים בני יעקב - רק בהקבצם יחד נמצאה אצלם דרגת

פירש רש"י, "למדנו שהיה אברהם טפל לשרה בנביאות".

אמרו חז"ל (ויקרא רבה ב' א', קהלת רבה ד' כ"ח א'), ילקוט שמעוני רמז תקע"ז) על הפסוק (קהלת ד' כ"ח) "אדם אחד מאלף מצאתי ואשה בכל אלה לא מצאתי", "אדם אחד מאלף מצאתי זה אברהם, ואשה בכל אלה לא מצאתי זו שרה", והדבר צריך ביאור למה יאמרו כן על שרה אמנו שאברהם הי' טפל לה בנבואה.

¹ רבינו הגה"ק זצ"ל ציין לרעיון זה לספר בינה לעתים דרוש שני לשירת הים, והוא בדרוש ל' עיי"ש.
² בבראשית רבה (נ"ו ד') איתא אברהם ויעקב אך בילקוט שמעוני על ג"ך (רמז צ"ד ד') איתא גם יצחק.

השלימות כמו אצל האבות³ ובדורות שאחריהם הלכו ונתמעטו בעלי שלימות עד שבדורו של שלמה המלך רק מתוך קיבוץ אלף איש נמצאה שלימות כמו של אברהם אבינו.

ולעתיד לבא שיקיים בנו מאמר הכתוב (ישעי' י"א ט') "כי מלאה הארץ דעה את ד' וגו'", אזי יתקיים בנו "הקטן יהי' לאלף והצעיר לגוי עצום" (ישעי' ס' כ"ב) שאצל איש אחד תמצא שלימות שכיום יש

רק בהקבץ אלף אנשים.

וזהו שאמרו "אדם אחד מאלף מצאתי - זה אברהם", שרק בהקבץ שלימות ומעלת אלף אנשים נמצא שלימות ומעלות כאברהם אבינו. אך שלימות ומעלות של שרה "אשה בכל אלה לא מצאתי", שהיתה צדקת גדולה שאפילו בהקבץ אלף אנשים יחד לא נמצא כמעלתה. (ח"א עמ' ל"ב)

דברי התענוגים

מאת רבינו בנימין וואלף בן רבנו יואל זצ"ל רייכלס אב"ד שאפי, מח"ס "דברי התענוגים"
חותנו של רבינו הגה"ק הילל הזקן זצ"ל אב"ד אייבשיץ

מדוע לא שאל יצחק מקודם את שאלתנו

'ויאמר יצחק אל אברהם אביו וגו' הנה האש והעצים ואיה השה לעולה'

(בראשית כב, ז)

לעולה בני'. לכן פירש רש"י, כלומר יראה ויבחר לו השה, ואם אין שיה, לעולה בני. רצה לומר, שיצחק עדיין לא הוקדש לעולה, עד שיגיעו להר המוריה. וכשם שעשה הלל, שהיה מביא את בהמתו חולין לעזרה ושם מקדישה, וממילא בנשיאת העצים ע"י יצחק לא היתה עבודה בקדשים, ודוק וק"ל.

אך עדיין צריך להבין, מניין למד אברהם לעשות כן. ויש לומר, כיון שהקב"ה אמר לו, 'והעלהו שם לעולה', ולכאורה תיבת 'שם' מיותרת היא, אלא צריך לומר שהקב"ה הורה בזה שרק 'שם' יהיה יצחק לעולה, ולא קודם ביאתו שמה. וא"כ שפיר נתן עליו אברהם את העצים.

וקל להבין, ופשוט הוא למבין.

הגהה - אמר חתנו מסדר הספר (הג"ר יוסף ל"ש לערנער זצ"ל), על פי דברי מו"ח הגאון זצלה"ה יישבתי את דברי המדרש רבה בפרשה זו (נו, ג), 'וילכו שניהם יחדיו' זה לעקוד וזה ליעקד, זה לשחוט וזה לישחט. והקשה הרא"ם, איך דרש המדרש כן על הפסוק הראשון שנאמר בו 'וילכו שניהם יחדיו'. הלוא אחר כך שאל יצחק, 'ואיה השה לעולה'. ועל כרחנו צריך לומר כרש"י, שפירש כן רק על הפסוק השני, ע"ש.

ולפי דברי מו"ח לא קשה מידי. דבאמת הבין יצחק מלכתחילה שהוא יהיה השה, וזה הלך לעקוד וזה להיעקד. אלא שלא ידע שהקב"ה ציווהו שיקדישנו לעולה רק 'שם'. ולכן שאל, 'הנה האש והעצים' שנתתה עלי, 'ואיה השה לעולה', כיון שאני העולה למה אתה משתמש בקדשים. ועל זה השיב אברהם, 'אלקים יראה לו השה', שעדיין לא הוקדש.

'ויאמר אברהם אלקים יראה לו השה לעולה בני', פירש רש"י, כלומר יראה ויבחר לו השה, ואם אין שיה, לעולה בני, עכ"ל. ויש להבין, מה החקיה לרש"י לפרש כן. דילמא כפשוטו, שעתה אמר אברהם ליצחק בנו, שהוא יהיה השה לעולה, כאשר באמת אמר לו הקב"ה.

עוד צריך להבין, מדוע רק עכשיו שאל יצחק, 'הנה האש והעצים ואיה השה לעולה', היאך תליא זה בזה, הלוא כבר לפני היום השלישי ראה את האש והעצים ביד אברהם ולא שאל כן. אמנם זה יש לתרץ בפשיטות, שהרי אסור לעבוד בקדשים, כדילפינן מדכתיב (דברים טו, יט) 'לא תעבוד בבכור שורך'. וכן איתא בפסחים בסוגיא דבני בתירא (דף סו.), בדין ערב פסח שחל להיות בשבת, אמרו ליה, רבי שכח ולא הביא סכין מערב שבת מהו. אמר להן וכו' הנח להן לישראל, אם אין נביאים הן בני נביאים הן. למחר מי שפסחו טלה תוחבו בצמרו, מי שפסחו גדי תוחבו בין קרניו וכו'. והא קא עביד עבודה בקדשים. כהלל, דתניא אמרו עליו על הלל מימיו לא מעל אדם בעולתו, אלא מביאה חולין לעזרה ומקדישה וסומך ידו עליה ושוחטה [פירש רש"י, והא עביד מלאכה בקדשים - ועובר משום 'לא תעבוד בבכור'. דעבדי כהלל - דלא מקדשי לקרבן עד דמייתי להו לעזרה. לא מעל - שלא היה שהות בין הקדישה לשחיטה, שיבואו בה לידי מעילה].

לפי זה נראה ליישב, שמשעת יציאתם להר המוריה כבר הבין יצחק שהוא יהיה לעולה, אבל השתא כשנתן עליו אברהם את העצים, כדכתיב 'וישם על יצחק בנו', ועשה בו מלאכה, שאל שפיר 'ואיה השה לעולה', דסבר דהוא ודאי לא יהיה עולה, כיון שנתן עליו את העצים.

וצריך להבין, מה תירץ לו אברהם באומר, 'אלקים יראה לו השה

³ א"ה. עפ"ד רבינו הגה"ק זצ"ל אפשר לפרש מאמר חז"ל (שבת נ"ה ע"ב) על הפסוק (בראשית ל"ה כ"ב) 'ויהיו בני יעקב שנים עשר' - 'מלמד שכולן שקולין כאחד', שכולם יחד שקולים בשלימותם לאחד האבות.

לקבלת הגליון בעז"ה מידי שבוע, וכן לקבלת גליונות קודמים

נא לשלוח בקשה לכתובת: info@Kodesh-Hilulim.com

כמו"כ כל מי שיכול להעשיר ברעיונות ומאמרים וכדו' למטרות הגליון נא לשלוח לכתובת הנ"ל.